

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Iva Čechráková

Téma a rozsah práce: Zvláštní odpovědnost podniku v dominantním postavení
Práce má 53 strany vlastního textu.

Datum odevzdání práce: 20. 6. 2016

Aktuálnost (novost) tématu:

Téma zvláštního postavení podniku v dominantním postavení je vysoce aktuální v souvislosti s neustálou koncentrací trhu, ne příliš koncepční rozhodovací praxi a nejasnými pravidly pro rozhodování.

Náročnost tématu:

Jedná se o středně náročné téma, které však vyžaduje zevrubnou znalost soutěžního práva. Je nutno konstatovat, že judikatura, ale i česká a cizojazyčná odborná literatura zabývající se daným tématem je značně rozsáhlá, byť není zcela jednoznačná. Vědeckými metodami, které se nabízejí při zpracování tématu, jsou analýza, komparace a nejnáročnější metodou při zpracování tohoto tématu je bezesporu syntéza. V tržní ekonomice je hospodářská soutěž dominantním společenským procesem, který umožňuje rozdělení zdrojů mezi vzájemně si konkurujícími subjekty. Hospodářská soutěž rovněž umožňuje spotřebitelům svobodu volby mezi jednotlivými nabídkami, alokuje výrobní zdroje, tam kde budou nejlépe využity a kde jsou nejvíce, rozděluje zdroje na základě ocenění trhem a stimuluje podnikatele ke zvyšování své konkurenceschopnosti.

Hospodářská soutěž je nezbytnou podmínkou pro fungování svobodného tržního podnikání a pro hospodářský růst a rozvoj daného státu, a proto je nezbytné ji chránit. K tomu slouží politika hospodářské soutěže, která má za úkol zabránit kartelům, zneužití dominantního postavení na trhu, kontrolovat fúze a zabránit nekalé soutěži. Pokud bude hospodářská soutěž fungovat, bude z toho těžit nejvíce spotřebitel ve formě nízkých cen a dobré kvality zboží a služeb.

Hospodářská politika by měla směřovat k tomu, aby hospodářskou soutěž ovládal princip dokonalé konkurence. Dokonalá konkurence je myšlenkový konstrukt, který nikdy v reálné ekonomice neexistuje. Pro dokonalou konkurenci je zapotřebí velký počet soutěžitelů a zákazníků, z nichž žádný není natolik silný, aby mohl ovlivnit cenu. Předpokládá rovněž volný vstup i výstup na trh a z trhu a informovanost všech účastníků trhu o cenách i množstvích komodit směňovaných na trhu.

Opakem dokonalé konkurence je model monopolu. Monopolista je ve svém odvětví jediný producent komodity a jeho komodita nemůže být nahrazena obdobou. Rovněž absolutní monopol je spíše myšlenkový konstrukt, který se v reálné ekonomice nevyskytuje. Může však existovat tzv. přirozený monopol, který vzniká díky nedokonalému trhu distribuce. Pro přirozený monopol jsou typické vysoké počáteční náklady a rychle klesající průměrné fixní náklady. Aby monopol nezneužíval své postavení na trhu, přistupuje stát k jeho regulaci, a to

nejčastěji prostřednictvím cenové regulace. Hospodářská soutěž, která nemá nastavená pravidla, tenduje k vytváření monopolů a oligopolů.

Hospodářskou soutěž narušují i tzv. koluze, což jsou utajená jednání o společné cenové politice a udávání směru vývoje celého odvětví ekonomiky.

Koncepce svobodné soutěže klasického liberalismu vycházející z klasické školy nedokáže zabránit deformaci trhu vzhledem k jeho tendenci ke koncentraci, monopolizaci či oligopolizaci. Pouhá svoboda podnikání není garantem funkčního soutěžního prostředí. Stejně tak ovšem vede ke vzniku monopolů přílišná regulace. Realitě je bližší přístup tzv. ordoliberalismu, dle které musí být svoboda podnikání zajištěna řádem, který se však sám od sebe nevytvoří ani neudrží. Řád není výsledkem spontánních procesů, ale výsledkem hospodářské politiky státu. Řád je institucionální rámec, který jednotlivcům zajišťuje základní hospodářské svobody, ochranu vlastnických práv a dodržování smluv, které jsou ohrožovány uvnitř systému monopoly, oligopoly a kartely, a vně systému státem reprezentovaným byrokraty. S růstem intenzity konkurence narůstá pravděpodobnost výskytu chování, které konkurenci omezuje. Rakouská psychologická škola, která bývá někdy nazývána jako „ekonomická teorie práva“ tuto koncepci rozpracovala tak, že státní zásahy mají být minimalizovány, mají být zakázány dohody o cenách a je nutno postihovat monopolizaci výrobních faktorů.

Pro vznik dominantního postavení je rozhodující tržní síla soutěžitele. Tržní síla je odvozována od tržního podílu a jeho vývoje v čase, hospodářské a finanční síly, existence překážek vstupu na trh a překážek expanze, stupně vertikální integrace a kupní síly odběratelů. Hospodářská síla může soutěžiteli zajistit lepší postavení na trhu, než by vyplynulo z pouhé analýzy tržního podílu. Finanční síla se určuje podle dostupnosti finančních zdrojů, které může soutěžitel použít v hospodářské soutěži.

Hodnocení práce:

Práce je kvalitním zpracováním dané problematiky, nicméně se vyznačuje částečným odchýlením od tématu. Diplomantka totiž přistoupila k tématu příliš široce a úvod do problematiky jí ubírá místo pro vlastní téma práce. V práci nejsou faktické chyby.

Pokud jde o výběr a aplikaci vědeckých metod, diplomantka ovládá metodu analytickou s tím, že metodě syntetické bylo být věnováno více pozornosti. Práce vychází z dostatečného počtu pramenů.

Pokud diplomantka používá zkratky, měla by tyto zkratky náležitě vysvětlit, a to alespoň v poznámce pod čarou. To se týká např. její zmínky o odmítnutí paradigmatu struktura-chování-výkon chicagskou ekonomickou školou. Podle tohoto paradigmatu má tržní prostředí přímý krátkodobý vliv na tržní strukturu, která zase ovlivňuje chování podniků působících na výkonnost trhu. Diplomantka však nevysvětluje vztah odmítnutí paradigmatu k tématu práce.

Diplomantka proti sobě staví chicagskou ekonomickou školu a školu ordoliberalismu s tím, že myšlenky chicagské ekonomické školy se uplatňují spíše v rozhodovací praxi orgánů v USA a myšlenky ordoliberalismu v rozhodovací praxi orgánů evropských. Je otázkou, zda se nejedná spíše o hluboce zakořeněnou představu, nežli o skutečnost. Příslušné evropské orgány jsou totiž často k podnikům s dominantním postavením příznivěji nakloněny nežli orgány v USA. Tomu nasvědčuje mimochodem i existence blokových výjimek.

Diplomantka prokázala přehled o českém i zahraničním soutěžním právu. Grafická úprava práce je na dobré úrovni. Jazykové a stylistické zpracování práce je rovněž na dobré úrovni, práce je napsána živým, čtivým a srozumitelným jazykem.

V rámci celkového hodnocení diplomové práce lze uvést, že se jedná o kompaktní a přehlednou práci s logickou strukturou. Práce však neobsahuje vlastní odborné úvahy. Diplomantka dokumentovala svoji schopnost zpracovat práci akademickým způsobem, byť nedochází i k vlastním odůvodněným závěrům. Práce prokazuje orientaci diplomantky v oboru.

Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Jaké znáte ekonometrické metody stanovení dominance?

Doporučení práce k obhajobě:

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

Navržený klasifikační stupeň:

Navrhuji klasifikovat diplomovou práci stupněm výborně.

V Praze, dne 8. 9. 2016

JUDr. Aleš Rozehnal, Ph.D.